

THOMAS MANN: TONIO KRÖGER (1903)

■ A szerző

A XX. századi német irodalom legnagyobb hatású művésze, életműve összegző és egyben előremutató is. Az emberiség képviselője polgári humanizmusával és antifasiszta helytállásával. Tinktélyes patríciuscsaládban született **1875**-ben Lübeckben. Apja kereskedő és szenátor, édesanyja félig kreol, művészi hajlamokkal rendelkező asszony volt. Az író idősebb bátyja, Heinrich Mann is híres író lett, két húguk és egy öccsük született, aki megírta emlékeit a családról (Viktor Mann: *Öten voltunk*, **1977**). Az apa halála után a család Münchenbe költözött, Thomas itt fejezte be középiskolai tanulmányait. Első elbeszélése **1896**-ban, első novelláskötete **1898**-ban jelent meg, de ekkor már a kiadó felkérésére regényt írt. A *Buddenbrook ház* (**1901**) első kiadása lassan fogyott el, de később megalapozta az író hírnevét, és a század egyik legnagyobb könyvsikerévé is vált, lehetővé tette szerzőjének, hogy csak az irodalomnak éljen.

1905-ben feleségül vette Katja Pringsheimet, aki München első érettségiző nője volt, egyetemre is járt. Hat gyermekük született, közülük többen is írással foglalkoztak. Az első világháborút az író az egyetlen kiútnak tartotta, esszéjében (*Egy nempolitizáló elmélkedései*, **1918**) elítéli a francia hagyományú radikalizmust és humanizmust, ezért bátyjával évekre megszakadt a kapcsolata. Ekkori nézeteit később a politikai érettség hiányával magyarázta.

Világnézeti fordulata **1922**-ben vált egyértelművé. Bátyjával kibékült, kiállt a köztársaság mellett. További pályája szociális érzékenységéről ad tanúbizonyságot, a polgári demokrácia hívének, a nagy humanista hagyományok őrzőjének és továbbvivőjének mutatja. **1929**-ben kapott Nobel-díjat első regényéért.

1933 eleji párizsi előadójáról a fasiszmus miatt már nem tért vissza, Svájcban, majd az Egyesült Államokban élt, aktív antifasiszta tevékenységet folytatott: *Európa, vigyázz!* címmel politikai esszéket adott ki (**1938**), **1940**-tól a BBC havonta közvetítette rádióüzeneteit a német néphez.

Budapesten is többször járt előadókörútjai során, az utolsó alkalomra született József Attila híres, ám az előadástól eltiltott költeménye (*Thomas Mann üdvözlése*). **1947**-től kezdve többször visszalátogatott Európába, a két német állam létevel kapcsolatos pártatlanságát rossz néven vették, Amerikában is kezdte gyanakvás övezni, ezért **1952**-ben újra Svájcban telepedett le. Nyolcvanadik születésnapját világszerte megünnepezték, ekkor még tervei voltak, de néhány hét múlva trombózisa súlyosra fordult. **1955**-ben halt meg.

■ Főbb művei

- 1898. A kis Fridemann úr – novelláskötet
- 1901. A Buddenbrook ház – regény
- 1903. Tristan – novelláskötet
- 1903. Tonio Kröger – elbeszélés
- 1906. Fiorenza – dráma
- 1909. Királyi fenség – regény
- 1912. Halál Velencében – elbeszélés
- 1914. A csodagyerek – novelláskötet
- 1918. Egy nempolitizáló elmélkedései – esszékötet
- 1924. A varázshegy – regény
- 1930. Mario és a varázsló – elbeszélés
- 1930. A nap követelménye – esszékötet

1933. Jákob – regény
1934. József – regény
1935. Mesterek szenvedése és nagysága – esszékötet
1936. József Egyiptomban – regény
1938. Európa, vigyázz! – esszékötet
1939. Lotte Weimarban – regény
1940. Az elcserélt fejek – elbeszélés
1944. József, a kenyéradó – regény
1944. A törvény – elbeszélés
1945. A szellem nemessége – esszékötet
1947. Doktor Faustus – regény
1951. A kiválasztott – regény
1953. Egy szélhámós vallomásai – regény
1953. A megtévesztett – elbeszélés

■ Írói világa

Irodalmi felfogását Dosztojevszkij, Tolsztoj és Csehov alakítják. A prózában átmeneti jelenségnek számít, intellektuális író. Ábrázolásmódja érzékletes, de a tárgyilagosság mögött szimbolikus jelentéstartalmak húzódnak. Erősen önéletrajzi, vallomások író. Az ironia a kezdetektől áthatja írói szemléletét. Elbeszéléstechnikája hagyományhű, a cselekmény formaalkotó jelentőségű. Központi témája a polgári világ hanyatlása, a művész helye a társadalomban, a művész és a polgár ellentéte.

■ A mű helye az életműben, életrajzi vonatkozások

Az elbeszélés *A Buddenbrook ház* egyfajta folytatásának tekinthető, a címszereplő a regénybeli Hanno sorsának másfajta alakulását élheti meg. Míg Hannót megölte regényében a fiatal író, hogy ő maga életben maradjon, addig Tonio életben marad és művésszé fejlődik, hogy szembeülhessen sorsproblémáival. Az írás azoknak a műveknek a sorába tartozik, melyeket lassan, több munkamenetben írt meg Thomas Mann: még **1899**-ben kezdett hozzá, mikor *A Buddenbrook házhoz* gyűjtött anyagot. Többszöri megszakítás mellett **1902** tavaszán fejezte be.

Aalsgaardban szerzett benyomásai alkotják az élmény magját, ami köré egy gazdag motívumú művet épített fel. Az írás a *Tristan* című novelláskötetben jelent meg. Életrajzi ihletettsége nyilvánvaló, több eleme is erre utal. Későbbi követője a *Halál Velencében* című elbeszélés (**1912**).

■ A cselekmény rövid váza

Az első részben a 14 éves Tonióval találkozunk. Az iskolának vége, a fiú a barátját, Hans Hansent várta. Mindketten előkelő családból származtak, ahol csak délután van ebéd, így ráérnek sétálni. Tonio tisztában volt vele, hogy kettejük barátsága neki fontosabb, szinte rajongott barátjáért. Azt is tudta, hogy sok mindenben nem hasonlítanak egymásra. Hans csinos, életvidám fiú, szeret sportolni, lovagolni, jól tanul, a társaság kedvence. Bár vágyakozott rá, hogy olyan legyen, mint a barátja, de meg se próbált hasonlítani hozzá. Verseket írt, amit mindenki gyanús szemmel nézett, és ő

maga is illetlen dolognak tartotta, de nem tudott lemondani róla. A tanulás nem érdekelte, általában rossz bizonyítvánnyal tért haza. Az apja, a derék Kröger úr rendszeresen megszidta, s ezt a fiú jogosnak érezte, mert azt gondolta, hogy az a helyes, ha az ember megfelel a követelményeknek. Ezért irigyelte a tisztas közepszerűeket, akik általában azt tették, amit elvártak tőlük.

Tonio, bár tudta, hogy barátja más érdeklődési körrel rendelkezik, mégis szerette volna, ha Hans érdeklődik az általa kedvelt dolgok iránt. Ezért aztán lelkesen mesélni kezdett olvasmányélményéről, a *Don Carlos*ról, de be kellett látnia, hogy barátját a lovaglás jobban érdekli, amit a séta közben felbukkant Erwinnel meg is beszélhet. Hans a séta után bűnbánatból megígérte Toniónak, hogy el fogja olvasni a könyvet, ettől aztán Tonio boldog lett, végre nekik is lesz közös témájuk.

A második részben a 16 éves Tonio táncanfolyamra járt, ahol beleszeretett a szőke, kék szemű Ingeborg Holmba. A táncórák Husteede konzulné szalonjában folytak, ahol a város legelőkelőbb családjainak gyermekei tanultak táncolni. A lányt egy bizonyos világitásban látta meg Tonio, és azonnal beleszeretett. Ennek ellenére az órákon nem érezte jól magát, nem tetszett neki a tanár viselkedése. Egy alkalommal Ingével került össze táncolni, és annyira megzavarta a lány közelsége, hogy elvettette a táncformát, mire a tanár kigúnyolta. Tonio magában azon tanakodott, hogy mit is keres azon az órán, miért zavarta össze a lány közelsége, és a lány miért nem érti meg őt. Magában örök szerelmet és hűséget fogadott a lány iránt, ám az évek múlásával őt ugyanúgy elfelejtette, mint barátját, Hansent.

A harmadik rész másfél évtizedet fog át. Meghalt a család feje, a nagymama, majd váratlanul Tonio apja is. A céget eladták, Tonio anyja pedig alig egy évvel a férje halála után hozzáment egy olasz zenészhez. Tonio még mindig nem tudta, hogy mi lesz belőle. A versíráson kívül más nem is érdekelte. Elhagyta szülővárosát. Ahogy egészségi állapota gyengült, művészete úgy lett egyre kifinomultabb, választékosabb. Nevét hamarosan mindenki ismerte. Tapasztalata szorgalommal is párosult.

A negyedik részben Tonio már elmúlt 30 éves. Münchenben felkereste festőművész barátnőjét, Lizaveta Ivanovná. A nő műtermében a művészről és a művészetről beszélgetnek, illetve kettejük beszélgetése jórészt Tonio monológja. A tavasz is inspirálta a férfit, hogy kifejtse nézeteit az élet és a művészet ellentétéről. Felfogásában a művészet csakis dekadens lehet, kivétel az orosz művészet. A művészlétet kalandorságként fogta fel, ami átok is, mert a művész számára nincs élet. Tonio vágya olyannak lenni, mint a többi ember. Lizaveta mondta ki róla az ítéletet: tipikus polgár, aki tévútra jutott.

Az ötödik rész ugyanazon év őszén játszódik, mint a müncheni látogatás. Tonio közölte Lizavetával, hogy elutazik Dániába, azaz Északra, mégpedig a szülővárosán keresztül, a „kiindulópontot” érintve.

A hatodik rész az utazás első állomására kalauzol, Tonio a városban sétált, felkereste a szülőházát, ahol most népkönyvtár működik. Elutazása előtt a szállodaigazgató, Seehase úr kereste, mert igazolnia kellett magát egy rendőr előtt, mivel egy bűnözőt keresnek, aki szintén Münchenből érkezett, és Dániába készül. Irat nem volt nála, és a szállodás előtt nem fedte fel kilétét. Egy korrektúrával igazolta magát: ő író. Magában pedig azt gondolta, igaza van Petersen rendőrnek, aki szélhámosnak nézi.

A hetedik rész a Koppenhágába tartó hajóútról számol be. Tonio megismerkedett egy tipikus átlagemberrel, egy hamburgi kereskedővel. Ismét tanúja annak, ahogy egy átlagember költőivé válik, mikor szembesül a csillagos ég látványával. A városból továbbutazott egy tengerparti kis fürdőhelyre, anélkül, hogy Helsingörben megállt volna.

Az üdülőhelyen szeptemberben már kevés volt a vendég, napjai eseménytelenül teltek. Az újabb vendégek között meglepően fedezte fel gyermekkori barátját, Hans Hansent és kamaszkori szerelmét, Ingét. Hans és Ingeborg összeházasodtak, a boldog és kiegyensúlyozott, a nagy szenvedé-

lyektől mentes hétköznapi emberek életét élték. Tonio nem érintkezett velük, úgy érezte, már nem egy nyelvet beszélnek. Az üvegajtón át végignézte a táncmulatságot, közben medítált: *„Be jó lenne újra kezdeni, felnőni hozzád hasonlóvá, jóra való, vidám és egyszerű, szabályszerű és rendes emberré, aki egyetértésben van Istennel és a világgal, akit szeretnek az ártalmatlanok és boldogok; feleségül venni téged, Ingeborg Holm, hogy olyan fiam lehessen, mint te vagy, Hans Hansen – a megismerés átkától és a teremtés kínjától mentesen élni, érezni, létezni boldog közönségségben.”*

A kilencedik rész a mű zárófejezete, Tonio beszámoló levele Lizavetához. Nem eseményeket mesélt el, hanem szellemi érlelődéséről beszélt benne. A művészek között polgárnak, a polgárok között kívülálló művésznek érezte magát. Elítélte a polgárok sokszor kisszerű ostobaságát, de a művészek szépségimádatát is. Új ars poeticát fogalmazott meg, melynek kiindulópontja a polgári léthez való vonzódása, az *„emberi, az eleven, a közönséges dolgokhoz”*, mert *„minden melegség, minden jószág, minden humor ebből származik, és nekem szinte úgy tűnik fel, hogy ez az a szeretet, melyről írva vagyon, hogy akit eltölt, emberek és angyalok nyelvén tud szólni, de akiből hiányzik, az zengő érc és pengő cimbalom csupán.”*

■ A főbb szereplők jellemzése

Hans Hansen: Alakját az író két személy alapján mintázta. Hans a címszereplő gyermekkori barátja, a középszerű polgár mintaképe, aki erős, jóképű, jó kedélyű és mindig kiegyensúlyozott. Köztisztelőben áll, az elvárásoknak mindig megfelel. Élete mentes a szélsőségektől.

Ingeborg Holm: Tonio ifjúkori szerelme, aki tudomást sem vesz róla. Később Hans oldalán éli a polgárok mindennapi, kiegyensúlyozott életét. A szőke, kék szemű északi típus megtestesítője.

Lizaveta Ivanovna: Festőnő, az elbeszélés cselekményében nem vesz részt, feladata, hogy meghallgassa Tonio gondolatait, majd kimondja értékítéleteit, akár a görög drámák kórusa. Neve is visszaad valamit az effajta kívülállásból, se nem déli, se nem északi, inkább szláv hangzású. Egy harmadik kultúrkörhöz kapcsolható, ami nem ismeri a művész és polgár ellentétét, mert egységesen emberi, ez az orosz kultúra.

Magdalena Vermehren: Ingeborg ellentéte, barna hajú, érzékeny teremtés, aki szerelmes Tonióba, de a fiú nem törődik vele. Pedig hasonló lelki alkatok, ügyetlen kamaszlány, akit ugyanúgy a művészet érdekel, mint Toniót.

Tonio Kröger: A mű főszereplője és az író között több életrajzi azonosságot is találunk. A művész neve magába foglalja azt a feszültséget, ami a polgári és a művészlét között feszül. Az északi és a déli típus szembeállítását egy személyben. Tonio az élettől elidegenedve él, ám vágyódik utána. Szembesülnie kell azzal a ténnyel, hogy a művészi lét és a polgári élet milyen messze áll egymástól.

■ Elemzés

Az elbeszélés középpontjában a polgár és művész ellentéte áll. *„Két világ között állok, egyikben sem vagyok otthon.”* – fogalmazta meg dilemmáját Tonio Kröger. A hős kettőssége származ-

zásából is fakad. Édesapja nagypolgár, aki már némileg szembehelyezkedik a szokásokkal, édesanyja pedig déli származású, tőle a fiú művészi hajlamát örökölte. Nevében is ez a keveredés tükröződik. Az elbeszélés a művész helykeresését mutatja be az adott polgári társadalomban. A polgárok ebben az elbeszélésben maradéktalanul megfelelnek a társadalmi elvárásoknak. Engedelmes szerepvállalás és szűk életvitel jellemzi őket. Tonio apja annyiban különbözik, hogy már a szokást megbontva nőszült, de ez a csekély eltérés elegendő a műben megjelenő alapellentéthez. A polgári létnek való megfelelés a viselkedés és a külsőségek tekintetében mérhető le. A polgár kifejezetten a jelenségeket és a felszínt látja, de mélyebbre nem néz. Ezt a normát Hans Hansen tökéletesen képviseli, ezért Tonio rajongásának a tárgya.

Ha a jellemeket tekintjük át, központi szerepet a szemnek kell tulajdonítanunk, ez kerül az írói figyelem középpontjába. A szem típusokat és egyéni sajátosságokat is tükröz. A kék szem a felhőtlen boldogság kifejezője, ilyen volt Hansennek is. Kröger konzul tűnődő kék szemű, felesége a másik alaptípusba tartozik, fekete szemű, sötét bőrű, tüzes nő. Magdalena nagy, sötét, félnék szeme csupa komolyság és rajongás. Lizaveta apró, fekete szemével a dolgok mélyére pillant. Inge nevű kék szemével megint csak az északi típust testesíti meg. Thomas Mann életműve nem mentes az ilyen általánosításoktól. Polgári tulajdonságnak tartja a pontosságot és a precíztséget, megtestesítőjét az északi típusban látja. A déli típust úgy mutatja be mint művészelkeket, akik engedik, hogy az érzelem és a szenvedély irányítsa őket.

Toniót a kamaszkori kibontakozása idején ismerjük meg. Nagypolgári család gyermekeként van társadalmi rangja, de nincs meg benne a betagozódás szándéka. Ez már akkor tetten érhető, amikor rosszul tanul, és inkább verseket írogat. Ezt a „hiányosságát” kompenzálva erősen vonzódik Hanshoz, a norma tökéletes megtestesítőjéhez, később pedig Ingéhez, aki szintén az északi típus gyermeke. Külsője, adottságai és még neve is a kívülállásra ítélik Toniót, ő mégis tartozni akar társaihoz. Nem egy egész csoporthoz, hanem egyénekhez húz, akik a maguk nemében hibátlanok. Szeretetigénye is rá jellemző magas hőfokon jelentkezik, nem tud mit kezdeni Hans, majd Inge iránti viharos érzéseivel. Felnövekvéséhez ideák szolgálnak támaszul. Úgy jut át ezen az időszakon, hogy átadja magát az érzéseinek, és hagyja őket lecsengeni. Közben bizonytalanul, a szégyennel küszködve megteszi első lépéseit a költővé válás útján.

Az önazonosság keresése és a művészi program megtalálása párhuzamosan megy végbe az elbeszélésben. A hős kérdéseket tesz fel önmaga számára, ezek megválaszolásával léphet tovább. Melyek az egyéniségét meghatározó gyökerek? Hogyan kapcsolódik a számára fontos emberekhez? Miben áll a kapcsolata a polgársággal? Összeegyeztethető-e a művészi lét és a polgári világ? Kialakítható-e egy vállalható és eredményes művészi program?

A zárt szerkezetű elbeszélés kilenc részre tagolódik, ezek négy egységet alkotnak. Az első két rész a mű témáját vázolja fel, és az alapmotívumokat is felsorakoztatja. Egy átvezető tétel után a középészben a fiatalemberré lett művész fejtegetéseiről, önértékelési kísérleteiről olvashatunk, mindez párbeszéd keretében ágyazva. A szembenézés és a tisztázódás jelenei, a mű tetőpontja a leterjedelmesebb egységet alkotja (6–8. rész). A levélformájú zárórész a megtalált művészi és emberi programot fogja össze. A felépítés a szonátaformának felel meg, ahogy azt Thomas Mann is mondta: „*A zene bizonyos mértékig minden művem alapelve.*”

Az elbeszélés kompozíciójában a motívumok jelentős szerepet kapnak. A főtémát, az önértékelést és a tisztázást olyan természeti képek festik alá, melyeket Tonio nem érzel, egészen a hatodik fejezetig. Akkor ébred rá a napfény melegére, a sós szél ízére, vagyis megszületik a válságát oldó harmónia az élet, a természet, a művészet és az ember között.

Az elemek között jelentősek a szocializációt jelképezők: iskola, lovaglólecke, tánciskola, franciányes. Egy mesterkelt kultúra mesterkelt boldogságát jelképezik.

A hős konfliktusa csak hosszú folyamat eredményeként oldódik fel. Mikor már tudatos mű-

vész, az étellel még akkor is szemben áll. Lizaveta személyisége viszont már a kiút felé mutat, az értelem és érzelem összehangolásának lehetőségét villantja fel. Tonio a vele történő beszélgetése során határozza el, hogy elindul identitásának tisztázására. Hazalátogatásakor vegyes élményekben van része, az otthona helyén működő népkönyvtár egyszerre jelenti az otthonosságot és idegenséget, a magas- és tömegkultúrát. Miután a hatósági közeg ellenőrizte, be kell látnia, hogy a múlt lezárult, a polgári rend már nem fogadja vissza, mint író, azaz művész igazolja önmagát a rendőr előtt.

Koppenhágában megismétlődnek életének korábbi motívumai, újra találkozik a szőkék és kék szeműek típusával. Már nem akar velük beszélgetni, mert tudja, hogy két külön nyelvet beszélnek. Az így újjászületett Tonio újrakezdheti művészetét, életét. Az egyoldalú szeretet nemessége kerekedik felül benne, s ez lesz művészetének alapja is. A mű végén megfogalmazódik a lehetséges és értelmes út: a művésznek az életet kell kifejeznie, a műnek nem kirekesztenie, hanem beengednie kell a mindennapiság világát.

■ Érdekességek

A regény személyes emlékekből szövődik össze: a néven nem nevezett Lübeck, München, Dél, a dániai fürdőhely. Annak is van valóságalapja, hogy a szülővárosát felkereső író a rendőr körözött személynek nézi.

■ Feladatok

- Mire utal a főhős neve?
- Mi Tonio legfőbb dilemmája?
- Vázolja fel az elbeszélés szerkezetét! Jelölje meg a főbb helyszíneket és idősíkokat!
- Milyen típusokba sorolhatók a mű szereplői?
- Mi Tonio levelének lényege?

■ Szövegértés

„Minden jel arra mutatott, hogy a táncestély fényes lesz. Most a kis zenekar indulóba kezdett; tompán és ütemesen csendült fel a muzsika: a táncot polonézzel nyitották meg. Tonio Kröger még egy kis ideig csendben hallgatózott, de amikor hallotta, hogy az indulóütem keringőbe csap át, fölszedelőzködött, és nesztelenül kisurrant a szobából. A folyosóról, ahol a szobája volt, egy melléklépcsőn a szálloda oldalsó bejáratához, onnét pedig, anélkül hogy valamelyik szobát érinteni kellene, az üveges verandára lehetett jutni. Ezen az úton ment le halkán és lopakodva, minthogyha tilosban járna, óvatosan tapogatózva osont a sötétben át, ellenállhatatlanul vonzotta az ostoba és boldogan ringató zene, amely most már tisztán és tompítatlanul hatolt el hozzá. A veranda üres volt, a lámpák itt nem égtek, de a nyitott üvegajtón át be lehetett látni a terembe, amelynek két nagy, fényszórókkal ellátott petróleumlámpája ontotta a világosságot. Lábujihegyen az ajtóhoz surrant, és a bőrét bizsergette a tolvaj élvezet, hogy itt állhat a sötétben, és észrevétel nélkül figyelheti a fényben táncolókat. Sietősen és mohón küldte a tekintetét öfeléjük, akiket kérészt...

(...) A fiatal párt, amelyik aznap fényes délben elhaladt előtte, most ott látta megint, és szinte

megijedt az örömtől, amikor mindkettőjüket majdnem egyszerre észrevette. Itt állt, egészen közel hozzá, Hans Hansen, az ajtó közvetlen közelében; tagbaszakadtan és kissé előrehajolva, megfontoltan eszegélt egy nagy szelet omlós tortát, állá alá tartva tenyerét, hogy fölfogja a morzsákat. És amott a fal mellett ült Ingeborg Holm, a szőke Inge, és éppen feléje billegett a postatiszt, hogy cikornyás meghajlással táncra kérje, egyik kezét hátrátéve, másikat kecsesen a mellénye nyílásába tolva; de Inge fejét rázta, és mutatta, hogy nagyon kifulladt, és most kissé pihenni szeretne, mire a postatiszt melléje ült. Tonio Kröger nézte őket; a két lényt, akik miatt régen szerelmi gyötrelme volt – ők azok, Hans és Ingeborg. Ők voltak, nem annyira egyes ismertetőjelek és a ruházat hasonlósága folytán, mint inkább az azonos faj és típus erejénél fogva, mert ahhoz a világos acélkék szemű és szőke hajú emberfajtához tartoztak, amelynek látása a tisztaság, zavartalan derű és ugyanakkor a büszke és egyszerű, megközelíthetetlen ridegség képzetét idézte föl... (...) Tonio Kröger szívét egyszerre megrázta a honvágy; és fájdalmában önkéntelenül visszahúzódott a sötétbe, hogy ne lássa senki arca vonaglását. Hogy én titeket elfeledtek volna? – kérdezte. Nem, soha! Téged sem, Hans, téged sem, szőke Inge! Hiszen értetek dolgoztam; és ha megtapsoltak, titokban körülnéztem; részt vesztek-e ti is benne. Elolvastad-e a Don Carlos-t, ahogyan akkor a kertajtónál ígérted, Hans Hansen? Ne tedd! Nem kívánom már tőled. Mi közöd neked a királyhoz, aki sír, mert egyedül van? Sose homályosítsd te el világitó kék szemedet, ne tedd dőrén álmataggyá azzal, hogy versekbe és melankóliába mereszted... Ha olyan lehetnék, mint te vagy! Be jó lenne újrakezdeni, felnőni hozzád hasonlóvá, jóra való, vidám és egyszerű, szabályszerű és rendes emberré, aki egyetértésben van Istennel és a világgal, akit szeretnek az ártalmatlanok és boldogok; feleségül venni téged, Ingeborg Holm, hogy olyan fiam lehessen, mint te vagy, Hans Hansen... a megismerés átkától és a teremtés kínjától mentesen élni, érezni, létezni boldog közönségességben. (...) Most egyszerre mégiscsak figyelmessé lettek a teremben levők az üvegajtó mögött leskelődőre, és nem egy csinos, fölhevült arcocskából idegen, fűrkésző pillantások érték; de ő mégsem mozdult a helyéről. Ingeborg és Hans tekintete majdnem egyidejűleg súrolta az övét, szemükben tökéletes közöny volt, már majdnem megvetés. (...)

Itt ült, egészen közel hozzá, Hans és Ingeborg. (...) Elképzelte, hogy mit mondhatna nekik; de nem tudta rászánni magát. Úgy van most is, gondolta, mint mindig: nem felelnének, idegenkedve hallgatnák, amit mond. Mert nem azt a nyelvet beszélik, amit ő beszél.

Úgy látszott, hogy újból kezdődik a tánc. (...) Négy-négy pár carréba állt. Rémes visszaemlékezés szöktette Tonio Kröger arcába a vért. Francia négyes!... A zene bevágott, és a párok hajlongva lejtettek keresztül-kasul a teremben. (...) Ingeborg Holm szorososan Tonio Kröger előtt táncolt abban a carréban, mely közvetlen az üvegajtó mellett keringett. Ide-oda hajlongott, hol előre-, hol hátralépegetett és fordult; Tonio Krögerhez eljutott valami illatfoszlány a hajából vagy ruhájának könnyű kelméjéből, és ő behunyta a szemét a régtől ismert érzés hatalmában, amelynek páráját és szűzi varázsát az utóbbi napok során lágyan érzékelte, s amely minduntalan édes gyötrellemmel töltötte el. Mi volt ez? Vágy, gyöngéd epekedés? Irigység; önmegvetés? (...) Visszanézett az elmúlt évekbe, akkortól fogva egészen máig. Végiggondolta az érzékek, az idegek és a gondolatok sivár kalandjait, amelyeket átélt, látta magát megmarva az irónia és a szellem kigyóitól, kifosztva és megbénítva a megismeréstől; félig felőrölve az alkotás látától és hidegrázástól, talajtalanul és lelki kínoktól gyötörve, kirívó ellentétek sodrában, szentség és gerjedelem közt ide-oda hajszolva, túlfinomulva és elszegényedve, rideg és mesterkéltségek elragadtatásokban kimerülve, eltévedve, letarolva, szétszaggatva, betegen – és zokogott a bánattól és a honvágytól. Körötte csend volt és sötét, de tompán ringatóan hallatszott fel hozzá az Élet édes, triviális keringődallama.”

1. Idézza fel, hogy Tonio mely életszakaszából származik a fenti jelenet! Mi jellemzi ekkor a főhőst?
2. Mutassa be Hans és Inge alakját! Térjen ki arra is, hogy milyen szerepet töltek be Tonio életében!
3. Értelmezze a következőket! *„Elképzelte, hogy mit mondhatna nekik; de nem tudta rászánni magát. Úgy van most is, gondolta, mint mindig: nem felelnének, idegenkedve hallgatnák, amit mond. Mert nem azt a nyelvet beszélik, amit ő beszél.”*
4. Mi a tánc motívumának szerepe a fentiekben?
5. Milyen jelképes jelentést tulajdonítana az alábbiakban megfogalmazott szituációnak? *„A veranda üres volt, a lámpák itt nem égtek, de a nyitott üvegajtón át be lehetett látni a terembe, amelynek két nagy, fényszórókkal ellátott petróleumlámpája ontotta a világosságot. Lábujjhegyen az ajtóhoz surrant, és a bőrét bizsergette a tolvaj élvezet, hogy itt állhat a sötétben, és észrevétlenül figyelheti a fényben táncolókat.”*
6. Idézza fel Tonio emlékét! *„Rémes visszaemlékezés szöktette Tonio Kröger arcába a vért. Francia négyes!”* Milyen motívum ismétlődik és milyen módon? Milyen különbségeket vél felfedezni a korábbiakhoz képest?